

Donnatest - vad är det?

Av Iréne Berglund

Som ni alla vet är gotlandsstövaren (gs) som ras betraktat väldigt liten och sårbar. Ett sätt att försöka minska sårbarheten är att det föds fler gs. Målet är att rasen ska ha ca 250 levande individer vid varje givet tillfälle. Idag ligger den siffran på endast ca 120 individer vilket är för få för att man ska kunna välja avelsdjur med avseende på jaktmeriter, mentalitet, exteriör etcetera så som man kanske skulle vilja göra.

Att bestämma sig för valpar

En av orsakerna till att populationen är för liten är att det föds för få kullar. Man väntar för länge med att para sin tik eftersom man tänker att det viktigaste är att hon är meriterad. Ibland tar det så lång tid att hon inte längre får paras enligt SKK:s grundregler. Självklart är det viktigt med meritering men det gäller den enskilda hunden. För rasens skull är det viktigare att det föds fler valpar, rasklubben har ju också formulerat uppföringen av individer som det övergripande målet i den rasspecifika avelsstrategin. Ska vi nå en levande population på 250 hundar behövs i snitt fem kullar om året.

Både tikens och hanens optimala reproduktionsålder är ca 2–5 år. Innan dess är inte hundarna vuxna nog och efter det så ökar antalet tomma tikar, kullstorleken minskar och frekvensen av valpningssvårigheter ökar. För hanens del kan det innebära att han producerar färre spermier och att spermier inte är livskraftiga nog. En hane kan av förklarliga skäl vara äldre än vad en tik kan vara vid avelsdebuten.

Är min hund bra nog?

Man pratar ofta om ”genetiskt viktiga individer”, ett lite luddigt begrepp som skulle kunna översättas till: ”en individ som bidrar positivt till rasens utveckling”. Det innebär bland annat att äldre kliniskt friska hanar är viktiga individer. Hos en lite äldre hund har ju ofta olika typer av eventuella sjukdomar hunnit visa sig, särskilt viktigt då det gäller sådana sjukdomar som exempelvis hjärtfel och epilepsi. Är då den äldre hanen kliniskt frisk så kan man på goda grunder anta att han inte för den typen av sjukdomar vidare. Att man inte resonerar riktigt likadant vad gäller tikar beror på att tiken skall kunna klara av en dräktighet med åtföljande valpning, digivning och umgänge med valparna. Alltså behöver hon vara i sin mest fertila ålder samtidigt som hon behöver vara i god kondition och förstås, kliniskt frisk. För en hane är det inte samma fysiska påfrestning och han kan därför vara något äldre. För att säkerställa att hanen är fertil kan man, om man vill, göra en spermabedömning hos veterinär vilket kostar mellan 1000 och 5000 kr beroende på klinik.

Praktiska hinder

Ett problem med att få fram fler valpar är också att rasen finns representerad på orter som ligger långt ifrån varandra så avstånden mellan tik och tilltänkt hane kan vara väl så långa och om man då reser långt för att para sin tik är det olyckligt om man kommer för tidigt eller för sent i hennes löpcykel och att hon därför går tom.

Ett hjälpmedel för att kunna avgöra var i löpcykeln tiken befinner sig är att göra ett progesterontest hos veterinären. För att hitta rätt parningsdag kan veterinären göra ett vaginalutstryk samt ta ett blodprov för att mäta halten progesteron hos tiken och ibland kan man behöva ta fler än ett prov. I värsta fall är det långt även till veterinären vilket såklart gör att man inte vill åka flera gånger, dessutom är det inte gratis att göra ett progesterontest. Kostnaden per prov ligger på mellan 400 och 800 kr beroende på klinik.

Donnatest

Med tanke på avstånd och kostnad för att göra ett progesterontest och med tanke på avståndet till den tilltänkte hanen vill vi tipsa om ett enkelt hjälpmedel som kallas för **Donnatest**. Donnatestet är egentligen en utvärdering av salivens kristallisering i förhållande till var i löpcykeln tiken befinner sig.

Det finns flera andra tester men de flesta kan bara utföras hos veterinär. Inga av alla dessa tester är till 100 procent tillförlitliga, men genom att använda fler än ett test och genom att studera tikens beteende kan man ändå få en fingervisning om var i löpcykeln tiken befinner sig. I denna artikel kommer endast progesterontest och Donnatest att diskuteras.

Genom att kombinera Donnatest och genom att vara uppmärksam på tikens beteende mot hanar och andra tikar (och hur de beter sig mot henne), genom att studera mängden blod från vagina och när vulvans svullnad minskar, så kan man få en fingervisning om ifall det är läge att åka till veterinären för ett progesterontest eller kanske till och med att åka till hanhunden för parning. I det senare fallet är nog förutsättningen att man känner sin tik och kanske också har läst på lite om löpcykeln hos hund.

Hur gör man Donnatestet?

Donnatestet bygger på att salter i tikens slem från vagina och saliv bildar en alldeles särskild typ av kristaller då de torkar. Metoden går till som så att man tar ett salivprov från tiken, stryker ut det på ett objektglas och låter det torka. Därefter kan man studera objektglaset i mikroskop och beroende på hur långt tiken kommit i sin löpcykel så bildas karaktäristiska mönster i form av ”fjädrar”.

För enkelhetens skull kan man köpa ett minimimikroskop för ca 200 kr alternativt ett ägglossningstest för kvinnor som exempelvis *Fertile Focus* eller *Ovatel*, sådana ägglossningstest kostar från ca 200 kr och uppåt. Flera av ägglossningstesterna går att använda flera gånger så

utslaget på flera tänkta parningar blir kostnaden rimlig. Nackdelen är att de behöver beställas från andra länder via internet. En del av dessa fertilitetstester har utbytbara batterier och andra, som Ovatel kräver bara en ljuskälla för att kunna användas. Men allra enklast är som sagt att köpa ett minimikroskop, då följer ofta även objektglas med, annars kostar de 50–75 kr för ca 50 glas. En del fabrikat av minimikroskop kan även anpassas till mobilen så att kamerans zoom kan användas och givetvis kan man då även fotografera objektglaset. Fördelen med ett minimikroskop är att man också kan studera annat så som mossor, lavar, insekter med mera.

Förstoringen behöver vara någonstans mellan 46–60 gånger. Tänk på att skärpan behöver kunna ställas in beroende på vilken synskärpa man har. För de flesta personer kan en förstoring på 50–52 gånger vara lagom.

Nedan visas en bild på hur kristalliseringen kan se ut i mikroskop och på vilket dygn den aktuella tiken

befinner sig i löpcykeln. Tiken parades en gång på dag 15 och blev dräktig.

Vill du ha mer information om hur man rent praktiskt gör ett Donnatest så hör av dig till Iréne Berglund, irene.gotlandsstovare@gmail.com.

Källor:

Föreningens långsiktigt hållbara rasspecifika avelsstrategi. <https://www.gotlandsstovare.se/avel-och-uppfodning/>

Reproduktion hos hund, Linde Forsberg, C. i Hunduppfödning i teori och praktik. 2015. Linderholm, Å., Linde Forsberg, C., Blixt, I. En handbok från Svenska Kennelklubben. Sid 188–191.

<https://vetpris.se/behandlingar/hund>

Skliarov P. et al. FAVE. Secc. Cienc. vet. vol.21 Santa Fe 2022. Determining the optimal insemination time of bitches.

Bilden visar en jämförelse mellan dag i löpcykeln (svart text), progesteronvärde (blå text) och hur kristalliseringen förändrades i samband med det. Flagging är den period där tiken vek undan svansen.

